በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት
ሰበር ሰሚችሎት

የሰ/መ/ቁ፡-201929

ቀን፡-30/02/2014ዓ.ም

ዳኞች፡ ብርሃኑ አመነው

ተሾመ ሽፈራው

ሀብታሙ እርቅይሁን

ብርሃኑ መንግስቱ

ነፃነት ተገኝ

አመልካች ፡አቶ ሆርዶፋ ዬቲ

ተጠሪዎች ፡1ኛ/ ወ/ሮ ፀሐይ ሽፈራው

2ኛ/ አዋሽ ባንክ አ.ማ

3ኛ/ ዳሸን ባንክ አ.ማ

ይህ መዝገብ ከመ/ቁ/ 201929 ጋር ተጣምሮ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ጉዳዩ የፍርድ አፈፃፀም ክስ መነሻ ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው ኦሮሚያ ክልል ጅማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የአሁን 1ኛ ተጠሪ የአፈጻጸም ከሳሽ፤የአሁኑ አመልካች በአፈጻጸም ተከሳሽ፤የአሁኑ 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች ደግሞ ጣልቃ ገብ በመሆን ተከራክረዋል፡፡የክርክሩ አመጣጥ ባጭሩ ሲታይ አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ ጋብቻቸው በፍቺ እንዲፈርስ ከተወሰነ በኋላ 200 ሄክታር የቡና ልማት የኢንቨስትመንት ይዞታ የጋራ ንብረት ነዉ ተብሎ እኩል እንዲካፈሉ ተወስኖ የፌዴራል ፍ/ቤቶች የአፈፃፀም ዳይሬክቶሬት ንብረቱ ያለበት የጅማ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በውክልና ውሳኔውን እንዲያስፈጽም ትዕዛዝ መስጠቱን ተከትሎ የአፈፃፀም መዝገብ ቁ/42899 ተከፍቶ በሂደት ላይ እያለ 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች በየበኩላቸዉ ባልና ሚስቱ ከባንኩ ተበድረዉ ያልከፈሉት እዳ መኖሩን በተለያየ መዝገብ ያሰጡትን ፍርድ በማቅረብ ንብረቱ በባልና ሚስት መካከል ክፍፍል ከመደረጉ በፊት እዳዉ እንዲከፈላቸዉ አቤቱታ በማቅረብ የክርክሩ ተካፋይ መሆናቸዉን መዝገቡ ያሣያል፡፡አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ በበኩላቸዉ በሰጡት መልስ የአሁኑ 2ኛ ተጠሪ ከዚህ ቀደም

የአፈጻጸም ክስ አቅርቦ የ2010ዓ.ም እና 2011 ዓ.ም የምርት ዘመን የቡናዉን ፍሬ አስለቅሞ እዳዉን እንዲሰበስብ ትእዛዝ የተሰጠለት መሆኑን ጠቅሰዉ በባልና ሚስት መካከል በሚደረግዉ የአፈጻጸም ክርክር ላይ አቤቱታ ማቅረቡ ተገቢ አይደለም በማለት የተከራከሩ ሲሆን ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን መርምሮ እና ከሚመለከተዉ አካል አጣርቶ ለባንኩ እንደፍርዱ አለመፈጸሙን እና ንብረቱም ከፍርድ ባለእዳ እጅ አለመዉጣቱን አረጋግጦ ክርክራቸዉን ዉድቅ በማድረግ ንብረቱ በሃራጅ እንዲሸጥ እና ለባልና ሚስቱ ከመከፋፈሉ በፊት የባንኩቹ እዳ እንዲከፈል በማለት ትእዛዝ ሰጥቷል፡፡

የአሁኑ አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ/ 224389 ላይ ይግባኝ ቢያቀርብም ፍ/ቤቱ ይግባኙን በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ/337 መሰረት ሰርዟል፡፡1ኛ ተጠሪ በበኩሏ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/224547 ላይ ያቀረበችዉ ይግባኝ ተቀባይነት አላገኘም፡፡ለዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ የቀረበዉ በዚህ ላይ ነዉ፡፡

አመልካች በዚህ ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሞበታል በማለት በቀን 17/05/2013ዓ.ም ጽፎ ያቀረበዉ አቤቱታ ይዘት ባጭሩ ሲታይ፤2ኛ ተጠሪ(አዋሽ ባንክ) በፍ/ስ/ስ/ሕ/ቁ.428(2) መሰረት የሁለት ዓመት የቡና ምርት በብር 14,150,360.00 ግምት እንዲረከብ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ.214298 በቀን 30/09/2010ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ውሳኔ እስከ ፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ቀርቦ ጸድቋል፤ነገር ግን ባንኩ ይህንን ትዕዛዝ አልቀበልም በማለት ለሁለት አመት የቡና ምርት እንድበሰብስ በማድረግ ያደረሰውን ጉዳት ወደ ጎን በመተው በዚህ አፈፃፀም መዝገብ እንደገና ጣልቃ ገብቶ ከኢንቨስትመነት መብታችን ጋር እንዲከፈል ያቀረበው አቤቱታ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ.418(1) መሰረት ተቀብሎ ባለመብት ማድረጉ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ እንዲታረም፤ግምቱን በተመለከተ የቀረበው ግምት ፍትሃዊ እንዳልሆነ ግልፅ ሆኖ እያለ ፍ/ቤቱ እንደ ትክክለኛ ውሳኔ በመውሰድ የሰጠው ብይን ስህተት ነው፡፡ለኢንቨስትመንት ከወሰድኩት መሬት ስፋት 200 ሄክታር ውስጥ የቡና ተክል 78 ሄክታር ብቻ መሆኑ ተረጋግጦ እያለ የስር ፍ/ቤት 122 ሄክታር ባዶ መሬት ጨምሮ እንዲሸጥ መወሰኑ ሰርቼ የመኖር መብቴን የሚነካ በመሆኑ ሊታረም ይገባል፡፡የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ለ2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች እዳ መጠን በተመለከተ ተሸጦ ገቢ የተደረገውን እና ቀሪውን ሂሳቡ በባለሙያ እና በማስረጃ እንዲጣራ የሰጠውን ትእዛዝ የስር ፍ/ቤት ሳያጣራ ማለፉ መሰረታዊ የህግ ስህተት በመሆኑ የተሰጠው ብይን እንዲሻር በማለት አመልክተዋል፡፡

1ኛ ተጠሪ በበኩሏ ተመሳሳይ ይዘት ያለዉ አቤቱታ ያቀረበች ሲሆን ዝርዝር ይዘቱን ከሰበር መዝገብ ቁ.201929 የሚቻል ሆኖ ባጭሩ ሲታይ፤2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች ጉዳያቸው በሌላ መዝገብ እልባት አግኝቶ ተፈጽሞ እያለ በድጋሚ በባልና ሚስት ንብረት ክፍፍል መዝገብ ላይ ጣልቃ ገብቶ በድጋሚ ንብረቱ በሀራጅ እንዲሸጥ መደረጉ መሰረታዊ የህግ ስህተት ነዉ በሚል የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ እንዲታረም ጠይቃለች፡፡

የአመልካቹ አቤቱታ በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ የአሁኑ 2ኛ ተጠሪ ቀደም ሲል ከአመልካች ጋር በነበረው የአፈጻጸም ክርክር በጨረታ ገዥ ስላጣ ምርቱን እንዲረከብ በኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ.214298 በ30/09/2010 ዓ.ም ውሳኔ ተሰጥቶ በፌዴራል ሰበር ችሎት የፀና ሲሆን በባልና ሚስት ክርክር ላይ ባንኩ ጣልቃ እንዲገባ አድርጎ በጨረታ ተሸጦ ቅድሚያ ለባንኩ ይከፈል በማለት የሥር ፍርድ ቤት የወሰነበት አግባብነት ለማጣራት በሚል እንዲሁም የ1ኛ ተጠሪ አቤቱታም

ተመሳሳይና አንድ በመሆኑ ከዚህ መዝገብ ጋር ተጣምረው እንዲታይ በማለት ተጠሪዎች መልስ እንዲሰጡ ትእዛዝ ሰጥቷል፡፡

የተጠሪዎች መልስ ይዘት በቅደም ተከተል ስንመለከት 1ኛ ተጠሪ የአመልካች አቤቱታ በሚያጠናክር መልኩ መልስ አቅርባለች፡፡2ኛ ተጠሪ ባቀረበው መልስ አንድ ፍርድ በውሳኔው መሰረት ተፈጽሟል ሊባል የሚቻለው ፍርዱ ያረፈበት ገንዘብ ሲከፈል ወይም የተቻቻለ ነገር ያለ ሲሆን ነው፡፡ነገር ግን አመልካች ክፍያ የፈፀመበትን ደረሰኝ ወይም ለሽያጭ የተዘጋጀ ምርት በሌለበት የቡና እርሻን ለመረከብ አልገደድም እንጂ መረከበን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ሳይቀርብ እና የ2010 ምርት ይረከብ በተባለ ጊዜም በአካል የሌለና የ2011 ዓ.ም በይግባኝ ላይ ቆይተን ጥር 15 ቀን 2011 ዓ.ም የመጨረሻ ውሳኔ ሲሰጥ አመልካች ምርቱን ሰብስቦ የጨረሰ ሲሆን ሊፈፀም ወይም ተግባራዊ የማይሆን ውሳኔ መሰረት በማድረግ አመልካች የ2ኛ ተጠሪ እዳ ተከፍሏል በማለት ያቀረበው ቅሬታ ተቀባይነት የለውም፤የ2ኛ ተጠሪ እዳ በውሳኔው መሰረት ሳይፈፀም አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ የባልና ሚስት ንብረት ነው በማለት የ2ኛ ተጠሪ መያዣ ንብረት ለመከፋፈል በአፈፃፀም መዝገብ ክርክር እያደረጉ ስለሆነ 2ኛ ተጠሪ ቀዳሚ መብት ያለው በመሆኑ ጣልቃ ገብ ሆኖ አቤቱታ ማቅረቡ በአግባቡ ነው፤የጅማ ዞን ከፍተኛ የ2010 ዓ.ም እና የ2011 ዓ.ም ምርት ተጠሪ መረከብ አለመረከቡን ለማረጋገጥ ፍ/ቤቱ በመ/ቁ 42899 ላይ መስከረም 19 ቀን 2013 ዓ.ም ለሚመለከተው አካል በሰጠው ትእዛዝ መሰረት በመስከረም 30 ቀን 2013 ዓ.ም በተፃፈ ደብዳቤ አከራካሪው የቡና እርሻ ከ2009 ዓ.ም ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ በአመልካች እጅ የሚገኝ መሆኑ የተገለፀ ሲሆን ርክክብ ያልተደረገና ተረከብ የተባለ የቡና ምርት የሌለ በመሆኑ አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ ከመከፋፈላቸዉ በፊት የ2ኛ ተጠሪ እዳ ይከፈል ማለቱ ትክክል በመሆኑ ቅሬታው ተቀባይነት የለውም፡፡ግምቱን በተመለከተ ምርቱ ከማሳ ተሰብስቦ ለገበያ እስኪቀርብ ድረስ ያሉት ወጪዎች እና ሊያጋጥሙ የሚችሉ ብክነቶች ታሳቢ ያደረገ ሲሆን የባለሙያ ግምት የሚነቀፍ አይደለም፤ስለዚህ የቀረበው ቅሬታ ውድቅ ሆኖ ወጪና ኪሳራ የማቅረብ መብት እንዲጠበቅልን በማለት መልስ ሰጥቷል፡፡

3ኛ ተጠሪ በበኩሉ በአመልካች ላይ ያለው ብድር እዳ ብር 1,521,349.81 እንዲከፍል የተሰጠዉ ውሳኔ እልባት ሳያገኝ አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ የጋራ ንብረት ክፍፍል ለማድረግ የአፈፃፀም መዝገብ ስለከፈቱ የቡና ማሳ ሳይሸጥ በክርክሩ ጣልቃ ለመግባት ችለናል፡፡አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ ይህንን ገንዘብ ሳይከፍሉ የቡናውን እርሻ ሊካፈሉ የሚችሉበት አግባብ የለም፡፡ስለዚህ የስር ፍ/ቤት የባልና ሚስት ንብረት ሳይከፋፈል ንብረቱ በሀራጅ ተሸጦ ፍርድ ያረፈበት እዳ እንዲከፈለን የሰጠው ብይን የሚነቀፍበት የህግ ምክንያት የለውም በማለት ተከራክረዋል፡፡የ1ኛ ተጠሪን አቤቱታ በተመለከተም ከላይ ከተገለጸዉ ጋር ተመሳሳይ የሆነ መከራከሪያ አቅርበዋል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራቀኙ ክርክር አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተመለከትነው ሲሆን ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል የተባለበትን ጭብጥ መሰረት በማድረግ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምረናል፡፡መዝገቡን መርምረን እንደተገነዘብነዉ ለአፈጻጸም ክርክር መነሻ የሆነዉ ፍርድ በአንድ በኩል የባልና ሚስት ንብረት ክፍፍል የሚመለከት ሲሆን በሌላ በኩል የአበዳሪ ባንኮችን ማለትም 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች እዳ በሚመለከት የተሰጠ ዉሳኔ ነዉ፡፡ፍርዱ በተለያየ ጊዜ በተለያዩ መዝገቦች የተሰጠ ሲሆን ለአሁኑ አቤቱታ ምክንያት የሆነዉ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ነዉ የተባለዉ በጅማ ዞን የሚገኝ የቡና ኢንቨስትመንት ይዞታ

በአመልካችና በ1ኛ ተጠሪ ክፍፍል እንዲደረግ ባቀረቡት የአፈጻጸም መዝገብ ላይ 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች እዳ በቅድሚያ እንዲከፈል ትእዛዝ እንዲሰጥላቸዉ ያቀረቡትን አቤቱታ ፍርድ ቤቱ ተቀብሎ ትእዛዝ መስጠቱን ተገንዝበናል፡፡አመልካች እና 1ኛ ተጠሪ አሁንም አጥብቀዉ የሚከራከሩት ከተጠሪዎች እዳ አከፋፈል ጋር በተያያዘ በተለይም 2ኛ ተጠሪ አዋሽ ባንክ አስቀድሞ የቡና ፍሬ ለቅሞ እዳዉን እንዲሰበስብ የተሰጠዉን ትእዛዝ ሳያስፈጽም ቆይቶ አሁን እንደአዲስ አቤቱታ ማቅረቡና ፍርድ ቤቱም መቀበሉ ስህተት ነዉ በማለት ነዉ፡፡የዚህ ሰበር ችሎት ምለሽ የሚሻዉ አቢይ ነጥብ የስር ፍርድ ቤት የባለእዳዎቹን ክርክር ዉድቅ በማድረግ የ2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች እዳ በቅድሚያ እንዲከፈል በሰጠዉ የአፈጻጸም ትእዛዝ ላይ መሰረታዊ የህግ ስህተት መፈጸም አለመፈጸሙን የሚመለከት ነዉ፡፡

በመሠረቱ ፍርድ ማስፈጸም ማለት ፍርድ ቤቶች ወይም ሌላ የዳኝነት ስልጣን በህግ የተሰጣቸዉ አካላት የሚሰጡትን ፍርድ ወደ ተግባር እንዲለወጥ ወይም ዉጤት እንዲያገኝ የሚደረግበበት ሥርዓት ሲሆን ሂደቱ የሚመራዉ በፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ህጉ ሰባተኛ መጽሓፍ ስለፍርድ አፈጻጸም በስነስርዓት ህጉ አንቀጽ 371 እና ተከታዮቹ ላይ ከተመለከቱት ድንጋጌዎች ይዘት የምንገነዘበዉ ነዉ፡፡ፍርዱን የማስፈጽም ስልጣን ፍርዱን የሰጠዉ ፍርድ ቤት ወይም እንደ ፍርዱ እንዲያስፈጽም ትዕዛዝ የተሰጠዉ ፍርድ ቤት ስለመሆኑም በህጉ አንቀጽ 371(1) ላይ የተደነገገ ሲሆን፣ ፍርዱን የሰጠዉ ወይም እንደ ፍርዱ እንዲያስፈጽም የታዘዘዉ ፍርድ ቤትም ፍርዱ ወደ ተግባር እንዲለወጥ ወይም በፍርዱ መሠረት ለማስፈጸም ባለበት ኃላፊነት መሠረት የተለያዩ እርምጃዎችን መዉሰድ እንደሚችል የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 386 እና 392 ድንጋጌዎች ይዘት ያስገነዝባሉ፡፡ፍርድ እንዲያስፈጽም አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አስቀድሞ እንዲመረምር የሚጠበቅበት መሰረታዊ ጉዳይ የሚፈጸም ፍርድ ስለመኖሩ፤የሚፈጸመዉ ነገር ምንነት፤ፍርዱን እንዲፈጽም የሚገደደዉ ሰዉ ማነዉ? የሚሉ እና መሰል ጉዳዮች ሲሆኑ ይህንኑ ፍርዱንና ተከራካሪ ወገኖችን በመመርምር ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡የአፈጻጸም ክርክሩን የሚመራዉ ፍርድ ቤት የፍርድ ባለእዳዉን ጠርቶ ከመረመረ በኋላ እንደፍርዱ የማይፈጸምበት ምክንያት ያለመኖሩን ሲያረጋግጥ ለአፈጻጸሙ ተስማሚ በሆነ መንገድ ፍርዱ እንዲፈጸም ትእዛዝ እንደሚሰጥ ተደንግጓል፡፡የፍ/ብ/ስ/ስ/ህጉ አንቀጽ 386 እና 392/1/ይመለከታል፡፡

በተያዘዉ ጉዳይ 2ኛ እና 3ኛ ተጠሪዎች ወደ አፈጻጸም ክርክር የገቡት በየበኩላቸዉ በአመልካች ላይ ክስ አቅርበዉ በፍርድ ያገኙትን መብት ለማስፈጸም ነዉ፡፡ለአፈጻጸም ክርክር መነሻ የሆነዉ አመልካቹ ከ2ኛ ተጠሪ ተበድሮ ያልከፈለዉ ቀሪ እዳ ለማስከፈል ባቀረበዉ ክስ እስከ ፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ክርክር ተደርጎ በሰበር መ/ቁ/ 98218 ላይ መስከረም 30 ቀን 2009ዓ.ም የተሰጠ ፍርድ መሆኑን፤ 3ኛ ተጠሪን በተመለከተ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/ 175214 ላይ በጥቅምት 9 ቀን 2011ዓ.ም የተሰጠ ፍርድ እንዲሁም በአመልካች እና በ1ኛ ተጠሪ መካከል የንብረት የባልና ሚስት ክፍፍል ላይ በመ/ቁ/ 33998 ላይ የተሰጠ ፍርድ ስለመሆኑ ከክርክሩ መገንዘብ ተችሏል፡፡ይህ ፍርድ በስምምነት ወይም በሌላ አግባብ ስለመፈጸሙ በአመልካች በኩል የቀረበ መከራከሪያ የለም፡፡

የአመልካች እና የ1ኛ ተጠሪ ዋነኛ መከራከሪያ ነጥብ 2ኛ ተጠሪ አስቀድሞ ባስከፈተዉ የአፈጻጸም መ/ቁ/31745 ላይ በተሰጠዉ ትእዛዝ መሰረት የፍርድ ባለእዳ ንብረት የሆነዉን ቡና ተረክቦ የ2010

እና 2011ዓ.ም ምርት ፍሬዉን በመልቀም ማስፈጸም ሲገባዉ አሁን 1ኛ ተጠሪ ባስከፈተችዉ የአፈጻጸም መዝገብ በጣልቃ ገብነት አቤቱታ ማቅረቡ ተገቢ አይደለም የሚል ሲሆን ተጠሪ በበኩሉ በወቅቱ በተሰጠዉ ትእዛዝ ባለመስማማት ለበላይ ፍርድ ቤቶች አቤቱታ መቅረቡንና በሂደቱም ጊዜዉ ማለፉን እንዲሁም ለመረከብ የማይገደድ ስለመሆኑና መረከቡንም የሚያስረዳ ማስረጃ ባልቀረበበት ሁኔታ እንደፍርድ አለመፈጸሙን ጠቅሶ ተከራክሯል፡፡ከክርክሩ እንደተገነዘብነዉ በአመልካች እና 2ኛ ተጠሪ መካከል በአፈጻጸም መ/ቁ/ 31745 መዝገብ ላይ ክርክር ተደርጎ ለፍርዱ ማስፈጸሚያ የለማዉ ቡና ላይ ፍርዱ እንዲፈጸም ትእዛዝ ተሰጥቷል፡፡ይሁንና በግምቱ ላይ አለመግባባት ተፈጥሮ ከአንድም ሁለት ጊዜ በተለያዩ ባለሙያዎች እንዲገመት ተደርጎ በመጨረሻም ሁለት ጊዜ ጨረታ ወጥቶ ገዥ ባለመገኘቱ 2ኛ ተጠሪ ተረክቦ የ2010 እና የ2011ዓ.ም ምርት የቡናዉን ፍሬ ለቅሞ በመሸጥ እዳዉን እንዲሰበስ የሚል ትእዛዝ የተሰጠ ቢሆንም ተጠሪ እስከ ፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ አቅርቦ ሰበር ችሎት በመ/ቁ/167078 ላይ በቀን 15/05/2011 ዓ.ም የሥር ፍርድ ቤት ማጽናቱን መዝገቡ ያሣያል፡፡ከዚህም መገንዘብ የሚቻለዉ ጉዳዩ በክርክር ሂደት ላይ እያለ የስር ፍርድ ቤት ትእዛዝ ሳይፈጸም የምርት ዘመኑ ያለፈ መሆኑን ነዉ፡፡ ከዚህም ሌላ ለስር ፍርድ ቤት በቀን 29/01/3013ዓ.ም የቀረበዉ ሪፖርት ይህንኑ የሚያስረዳ ከመሆኑም በተጨማሪ አመልካች ለባንኩ በተለያዩ ጊዜያት የጻፋቸዉ አቤቱታዎች ይህንኑ የሚያረጋግጡ ናቸዉ፡፡በዚህ ረገድ አመልካቹ ለባንኩ አስተዳደር አካላት በቀን 12/03/2011ዓ.ም ባቀረበዉ አቤቱታ ባንኩ ቡናዉን እንድረከበዉና የቡናዉ ፍሬ ሳይበላሽ እንድለቅም መጠየቁ ንብረቱ ከእጁ አለመዉጣቱን የሚያሣይ ነዉ፡፡በተጨማሪም በመ/ቁ/31745 ላይ የተሰጠዉ ትእዛዝ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር መ/ቁ/167078 ላይ በ15/05/2011ዓ.ም አያስቀርብም ተብሎ እስከተዘጋበት ጊዜ ድረስም ሆነ ከዚያም በኋላ 2ኛ ተጠሪ ንብረቱንም ሳይረከብ እንደፍርዱም ሳይፈጸም መዝገቡ በእንጥልጥል ላይ የቆየ መሆኑን መገንዘብ ተችሏል፡፡2ኛ ተጠሪም አጥብቆ የሚከራከረዉ ንብረቱ ከመገመቱ ዉጪ በወቅቱ አለመረከቡን እንዲሁም ለመረከብ የሚያስገድደዉ ህግ አለመኖሩን ነዉ፡፡በዚህ ላይ ልብ ሊባል የሚገባዉ ጉዳይ በሁለተኛ ጨረታ ገዥ ያልቀረበ እንደሆነ የፍርድ ባለገንዘቡ ንብረቱን እንዲረከብ ሊታዘዝ ይችላል የሚለዉ የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 428/2/ ድንጋጌ በራሱ ሲታይ ፈቃጅ እንጂ አስገዳጅ አይደለም፡፡ከዚህ ጋር በተያያዘ ሰበር ችሎቱ በሰጠዉ ዉሳኔ እንዳመለካተዉ ንብረቱን ለመረከብ የባለገንዘቡ ፈቃደኛ መሆን አስፈላጊ እንደሆነ ያሣያል፡፡መ/ቁ 128776 ቅጽ 21 መመልከት ይቻላል፡፡ስለሆነም 2ኛ ተጠሪ በአፈጻጸም መ/ቁ/ በመ/ቁ/31745 ላይ ንብረቱን መረከቡ ወይም እንደፍርዱ የተፈጸመለት መሆኑ ካልተረጋገጠ ወይም መብቱ በይርጋ ቀሪ ነዉ ካልተባለ በስተቀር በማናቸዉም ጊዜ አቤቱታ በማቅረብ የአፈጻጸም መዝገቡን በማንቀሳቀስ እንደፍርዱ እንደፈጸምለት መጠይቅ የሚከለክለዉ የህግ ምክንያት የለም፡፡

ይህ በእንዲህ እያለ ባልና ሚስቱ ንብረታቸዉን ለመከፋፈል ባስከፈቱት የአፈጻጸም መዝገብ ላይ 2ኛ ተጠሪ ያቀረበዉ አቤቱታ የተስተናገደበት አግባብ ማየቱ ተገቢ ነዉ፡፡ከአንድ የፍርድ ባለእዳ ላይ መብት የሚጠይቁ ብዙ የፍርድ ባለመብቶች ሲቀርቡ ፍርድ ቤቱ በፍርዱ መሰረት ያለመፈጸሙን ካረጋገጠ በኋላ ተገቢዉን ትእዛዝ መስጠት እንደሚችል የፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 403 ድንጋጌ ይዘት ያመላክታል፡፡ከዚህ አኳያ ተጠሪዎች በየፊናቸዉ የአፈጻጸም መዝገብ ያስከፈቱ ሲሆን ፍርዱ ማስፈጸምያ እንዲሆን የተባለዉ ንብረት አንድ የቡና ኢንቨስትመንት ይዞታ ነዉ፡፡ፍርድ ቤቱም በሌላ አግባብ ለባለመብቶቹ እንደፍርድ አለመፈጸሙን ካረጋገጠ በኋላ የፍርድ ባለመብቶች አቤቱታ ተቀብሎ አፈጻጸም ክርክሩን በአንድ መዝገብ መምራቱ ከስነስርዓት ዉጪ ነዉ የሚባልበት ምክንያት

የለም፡፡ምክንያቱም የፍርድ ባለእዳ ንብረት ሳይከፋፈል ወይም በሌላ ማናቸውም ሁኔታ ለሶስተኛ ወገን ከመተላለፉ በፊት የሁሉንም የፍርድ ባለገንዘብ እዳ መክፈል የሚያስችል ሁኔታ በስነስርዓት ህጉ የተዘረጋውን ስርዓት ተከትሎ ማስፈጸም የፍርድ ቤቱም ሃላፊነት ነዉና፡፡በሌላ በኩል 2ኛ ተጠሪ በመብቱ ሳይሰራ የቀረዉ እና ምርቱ ሳይሰበሰብ ለብክንት የተዳረገዉ በባንኩ ችግር ነዉ በማለት አመልካቹ ያቀረበዉን ክርክር እና ህጋዊ ዉጤቱ ምንድነዉ የሚለዉን ስንመለከት በእርግጥም ፍሬዉ ሳይለቀም የቀረዉ በማን ጥፋት ነዉ የሚለዉን መመርመር ያስፈልጋል፡፡በዚህ ረገድ አመልካች የሚከራከረዉ በወቅቱ 2ኛ ተጠሪ እንዲረከብ የተሰጠዉ ትእዛዝ ሳይፈጸም የቀረዉ በተጠሪ ጥፋት ነዉ ቢልም 29/01/2013ዓ.ም የቀረበዉ ሪፖርት የሚያሣየዉ በአንድ በኩል የቡና ልማቱ ከአመልካች እጅ አለመዉጣቱን ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ 2010 እና 2011ዓ.ም ምርት ወድቆ መጥፋቱን ያሣያል፡፡ሆኖም ግን 2ኛ ተጠሪ ተረክቦ ነበር የሚል ማረጋጫ ካለመቅረቡም በላይ ፍሬዉ ሳይለቀም የጠፋዉ በእርግጥም በ2ኛ ተጠሪ ጥፋት ነዉ ወይስ አይደለም የሚለዉ ተጨማሪ ማጣራት የሚፈልግ ጉዳይ ነዉ፡፡ይህ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ አመልካቹ የሚኖረዉ መብት ቀደም ሲል ለባንኩ ሃላፊዎች በጻፈዉ ማሳሰቢያ ላይ እንደገለጸዉ ለጉዳቱ ኪሳራ የመጠየቅ መብት ከሚሰጠዉ በስተቀር እንደፍርዱ ተፈጽሟል ወይም ባለእዳዉ ግዴታዉን ተወጥቷል ብሎ ለመደምደም የ2ኛ ተጠሪን አፈጻጸም ጥያቄ ላለመቀበል የሚያስችል ህጋዊ ምክንያት ሆኖ አላገኘንም፡፡

3ኛ ተጠሪን በተመለከተ ከመዝገቡ እንደተረዳነዉ ለአፈጻጸሙ መሰረት የሆነዉ ፍርድ በፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/175214 ላይ በ09/02/2011ዓ.ም የተሰጠ ፍርድ ስለመሆኑ ግራቀኙን አላከራከረም፡፡በዚሁ ፍርድ መሰረት እንዲያስፈጽምለት ባንኩ በመ/ቁ/224096 ላይ የአፈጻጸም አቤቱታ ለፌዴራል ከፍተኛ ካቀረበ በኋላ የፍርድ ባለእዳ ንብረት ላይ እንዲፈጸም መጠየቁን ተከትሎ ንብረቱ የሚገኝበት የጅማ ዞን ፍርድ ቤት በዉክልና እንዲያስፈጽም ትእዛዝ በመሰጠቱ የመ/ቁ/51721 ተከፍቶ 1ኛ ተጠሪ ካስከፈተችዉ የአፈጻጸም መዝገብ ቁጥር 42899 ጋር ተጣምሮ ትእዛዝ የተሰጠበት መሆኑን የክርክሩ አመጣጥ ያሣያል፡፡በዚህ ላይ የአመልካች ቅሬታ ነጥብ በጨረታ መሸጥ የሚገባዉ ለኢንቨስትመንት የወሰደዉ 200 ሄክታር በሙሉ ሳይሆን የለማ ቡና ያለበት 78 ሄክታር ብቻ ተለይቶ መሆን አለበት በማለት ነዉ፡፡ሆኖም በዚህ ረገድ ለስር ፍርድ ቤት የቀረበ ክርክር ዉድቅ የተደረገዉ የኢንቨስትመንት ይዞታዉ በባልና ሚስቱ መካከል ከመከፋፈሉ በፊት የሌሎቹ ባለገንዘቦች እዳ እንዲከፈል በሚል ምክንያት በመሆኑና በኢንቨስትመንት የተያዘዉ ይዞታ ተከፋፍሎ ወይም ተሸንሽኖ የሚሸጥበት አግባብ ባለመኖሩ ክርክሩ ተቀባይነት አለማግኘቱ ስህተት ነዉ የሚባልበት ምክንያት አላገኘንም፡፡

ሲጠቃለል ለፍርድ ባለገንዘቦች እንደፍርዱ አለመፈጸሙን በማረጋገጥ የፍርድ ባለእዳ ንብረት በሃራጅ ተሸጦ ለፍርድ ባለገንዘቦች እንዲከፋፈል በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠዉ ትእዛዝ ስለፍርድ አፈጻጸም በፍ/ብ/ስ/ስ/ ህጉ የተዘረጋዉን ስርዓት ይዘት ዓላማ ያገናዘበ ነዉ ከሚባል በስተቀር መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነዉ የሚባልበት ምክንያት አላገኘንም፡፡በዚሁ አግባብ ተከታዩን ዉሳኔ ሰጥተናል፡፡

ውሳኔ

1ኛ/በዚህ ጉዳይ የጅማ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/ 42899 ላይ የሰጠውን ትእዛዝ በማጽናት የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/ 224389 እና በመ/ቁ/224547 ላይ የሰጠዉ ትእዛዝ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 348/1/ መሰረት ጸንቷል፡፡

2ኛ/በዚህ ችሎት በዚህ መዝገብ ላይ በ28/05/2013ዓ.ም እና በመ/ቁ/201929 ላይ በ28/05/2013ዓ.ም ተሰጥቶ የነበረዉ የእግድ ትእዛዝ ተስቷል፡፡ይጻፍ፡፡

3ኛ/በዚህ ፍርድ ቤት ለተደረገዉ ክርክር ግራቀኙ የየራሳቸዉን ወጪ ይቻሉ ብለናል፡፡

መዝገቡ በአዳሪ ተሰርቶ በቀን 15/03/2014ዓ.ም በችሎት ተነቧል፡፡

መዝገቡ ተዘግቷል ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ሄ/መ